

INDEKS SOPUS KAO INDIKATOR PORODIČNE MOĆI U SOCIJALIZACIJI ADOLESCENATA¹

BRANKO MILOSAVLJEVIĆ
Filozofski fakultet u Zadru

UDK: 301.151
Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 1984-10-19

Indeks SOPUS (indeks svakodnevne okupljenosti porodice urbane sredine) podrazumijeva okupljanje uže i šire porodice kao i porodičnih prijatelja oko određenih socijalnih aktivnosti u kojima učestvuju i adolescenti.

Pretpostavka je da indeks SOPUS može biti indikator porodične moći u socijalizaciji adolescenata.

Istraživanje je izvršeno na uzorku 228 adolescenata (85 muškaraca i 143 žene) koji su rođeni u gradu i žive sa roditeljima u gradu u kome pohađaju treći razred srednje usmjerene škole. Rezultati ispitivanja pokazuju da se indeks SOPUS može uzimati kao indikator porodične moći u određenim vidovima elemenata socijalizacije adolescenata.

UVOD I PROBLEM

Savremeni trend istraživanja o adolescentima (Stefanko, 1984) pokazuje da se određeni problemi adolescencije istražuju češće nego drugi. Stefanko (1984) je analizom 455 članaka publikovanih u 24 časopisa i studije o adolescentima od 1976. do 1981. godine utvrdio da se najviše istražuju »poremećaji (problemi) u ponašanju adolescenata.« Do takvog se zaključka dolazi jer je od 455 publikovanih radova najviše bilo iz područja »poremećaja (problema) ponašanja adolescenata«, (»delinkvencija 7 posto, »uživanje droge 3,7 posto, »emocionalni problemi 3,7 posto, »zdravstveni problemi 2,2 posto, »suicid i smrtnost 1,3 posto i ostalo 2 posto)).

Čini se da taj trend istraživanja adolescencije ukazuje na značaj socijalizacije čiji se efekti očituju i kao razni »poremećaji u ponašanju mladih« odnosno adolescenata.

Među faktorima socijalizacije posebno mjesto zauzima porodica, a na što ukazuju pregledna razmatranja u psihološkoj (Rot, 1963, Rot, 1972, Zvonarević, 1976, Mussen i drugi, 1974, Heath, 1965, Siegelman, 1965, Williams, 1961), sociološkoj (M. Mladenović, 1969) i pedagoškoj (Pregrad, Z., 1979) literaturi.

Ne treba, na što ukazuju neki autori (P. H. Landis, 1955), tražiti »primitivne sredine«, izgubljena plemena u džunglama, da bi se sagledalo u punom svjetlu značenje porodice (kao primarne grupe) u socijalizaciji.

¹ Rad je nastao u okviru istraživačkog zadatka »Problemi adolescenata u gradskim sredinama i zavisnost tih problema od odgojno-obrazovnih i obiteljskih uvjeta«, koji u okviru Projekta 70 financira SIZ — VII.

Treba samo usmjeriti pažnju na stereotipe naših mišljenja o porodici. Prema njima očekuje se da je porodica uvijek na okupu, da snosi sve odgovornosti za ponašanje njezinih članova, kao i da je porodica »osnovni stub socijalizacije«, (Sebald, 1981). Međutim, realne okolnosti su drugačije od stereotipa u mišljenjima o porodici kao faktoru ili agensu socijalizacije. Adolescenti su danas nezavisniji u porodici nego ranije. Roditelji nisu u mogućnosti da imaju uvid o nizu pitanja iz života adolescenta. Raniji običaji zajedničkog druženja roditelja i adolescenata radi kontrole njihovog ponašanja su isčezli i smatraju se zaostalim, primitivnim nazorima.

Savremeni društveni kontekst nametnuo je mladima život sve više izvan porodice i život u velikim grupama. U prošlosti, koju i sada susrećemo, a i u stereotipima mišljenja o porodici, dijete je bilo vezano za porodicu sve dok se ne bi osposobilo za rad i zasnovalo porodicu. Međutim, danas i mala djeca provode više vremena izvan porodice (u jaslicama) nego u porodici. Učenik, osnovac, provodi više vremena u ustanovama prisposobljenim za njegov uzrast nego u porodici (škole, društvene organizacije, dječije igre, kampovi i sl.). Prema nekim autorima (P. H. Landis, 1955) adolescenti su u pravilu van kuće većinu vremena. U kući su obično kada su gladni ili pospani.

Urbana sredina nameće odraslima određeni ritam života i rada, a nameće ga i djeci, što dovodi do svodenja porodice na tzv. »jezgrovnu« (»nuklearnu«) porodicu. »Jezgrovnu« porodicu sačinjavaju roditelji i djeca (Mladenović, 1969). Kidanjem veza sa širim porodicom nuklearna porodica dobiva drugačije dimenzije kao faktor socijalizacije.

Porodica urbane sredine nema formalni program socijalizacije. Izgubila je i ono što se pojavljivalo u tzv. »primitivnoj porodici« kao formalni vid socijalizacije. Misli se na razne ceremonijale koji su služili za uvođenje adolescenta u život. Ceremonijali u »primitivnim porodicama« su sadržavali određene probe stručnosti, osposobljenosti i odlučnosti adolescenta da izdrži i primi na sebe odgovornosti koje život nameće čovjeku. Taj čin, kao i činjenica, da je »primitivna porodica« imala određeni, može se tako uslovno označiti, formalni program socijalizacije pokazuje da je takva porodica imala daleko aktivniju ulogu u socijalizaciji nego porodica urbane sredine. Porodica urbane sredine je mnoge svoje uloge u odnosu na dijete povjerila, recimo tako, raznim »servisima« (dječije ustanove, škola i sl.) i na taj način svoju ulogu u socijalizaciji oslabila, odnosno učinila je pasivnijom. Interakcija roditelj-dijete, roditelj-adolescent gubi na svojoj čestini i kvaliteti. Posljedica toga, pored ostalog, je učestala pojava »paradoksalnog konflikta roditelj — adolescent«. Njime se označava, što je potrebno istaknuti, da se u konfliktu roditelj — adolescent ne pojavljuje jedno (roditelj) kao »objekt autoritet« (frustraciona zapreka), a drugo (adolescent) kao »objekt podčinjavanja« (frustracije). Frustraciona situacija koja rezultira iz odnosa roditelj-adolescent ne pogađa samo adolescenta nego i roditelja. Za jednog i drugog, dakle, to je neželjena frustraciona situacija. S jedne strane, roditelj se nalazi između vatri (konfliktu motiva) u raznim varijantama:

- dati punu slobodu ili strogo kontrolisati adolescenta
- usmjeravati ili strogo kontrolisati adolescenta,

— dati punu slobodu ili usmjeravati adolescenta, a, s druge strane, adolescent između zahtjeva roditelja i stila ponašanja kojem teži. Na tome se zasniva i petrificira »paradoksalni konflikt roditelj-adolescent«.

Čini se da svakodnevna socijalna okupljenost porodice i aktivniji odnos porodice u socijalizaciji pruža više mogućnosti za izlazak iz »paradoksalno frustracione situacije roditelj — adolescent«, jer ako je obrnuto onda se interakcija svodi na zahtjeve koji traže urgentna rješenja, odnosno održavanje »paradoksalne frustracione situacije roditelj — adolescent«.

Pretpostavljamo da veća svakodnevna socijalna okupljenost porodice i njena interakcija u nizu vidova aktivnosti koje okupljaju užu i širu porodicu kao i porodične prijatelje, doprinosi nadilaženju »paradoksalne frustracione situacije roditelj — adolescent« i posebno određenim elementima socijalizacije.

Polazeći od toga postavljen je problem: ispitati kako se razina indeksa svakodnevne socijalne okupljenosti porodice urbane sredine (indeks SOUPS) repekutira na elemente socijalizacije adolescenata:

- (a) socijalni krug adolescenta van jezgrovne porodice,
- (b) kvalitetu komunikacija adolescenta sa roditeljima i ostalim,
- (c) usaglašenost aspiracija roditelja u pogledu budućeg poziva adolescenta i
- (d) poznavanje života adolescenta van porodice.

Cilj ispitivanja je da se naznači i osvijetli značaj indeksa svakodnevne socijalne okupljenosti porodice urbane sredine (indeks SOUPS) kao indikatora njezine moći u socijalizaciji adolescenta.

METODA

Nezavisna varijabla: Indeks SOUPS

Za utvrđivanje indeksa svakodnevne socijalne okupljenosti porodice urbane sredine (skraćeno: indeks SOUPS) upotrijebljen je »Upitnik SDV«. Upitnik je konstruisan za ispitivanje tzv. »sociodemografskih varijabli« a sadržavao je, uz ostala pitanja, deset pitanja za utvrđivanje indeksa SOUPS. Indeks SOUPS obuhvata podatke o:

- zajedničkim objedima porodice (3 pitanja),
- zajedničkim izlascima porodice (4 pitanja),
- zajedničko okupljanje porodice po majčinoj i očevoj liniji (2 pitanja) i
- zajedničko okupljanje sa prijateljima roditelja (1 pitanje). Odgovori na pitanja su bili zatvorenog tipa i glasili su npr. »svaki dan«, »samo ponekad za vikend«, »nikada« itd., a uz to je ostavljena mogućnost ispitanicima da na svako pitanje mogu dodati odgovor, ako se među ponuđenim ne nalazi odgovor koji im odgovara. Svaki odgovor je bodovan od 1 do 6. Jedan bod davan je za odgovor »nikada«, a 6 bodova za odgovor koji izražava maksimalnu okupljenost porodice, npr. »svaki dan«. Indeks SOUPS za svakog ispitanika izračunat je po formuli:

$$\text{Indeks}_{\text{SOPUS}} = \frac{\Sigma \text{ bodova}}{N}$$

Σ bodova = zbir bodova (maksimalno 60, a dobiva se u slučaju da ispitanik u svih deset pitanja okruži odgovor koji izražava maksimalnu okupljenost porodice)

$N = 10$ (toliko je bilo pitanja)

Izračunati indeks SOPUS kreće se u rasponu od »izrazito nizak« do »maksimalno visok«, (kako je prikazano u tablici 1).

Tablica 1

Tablica raspona indeksa SOPUS

Indeks SOPUS	Intervali bodova
Izrazito nizak	0,1—1
Naglašeno nizak	1,1—2
Neznatno naglašen	2,1—3
Znatno naglašen	3,1—4
Vrlo naglašen	4,1—5
Maksimalno visok	5,1—6

Izrazito nizak indeks SOPUS imao bi onaj ispitanik koji bi na 10 pitanja odgovorio tako što bi zaokružio odgovor koji pokazuje da se porodica ne okuplja u ispitivanim aktivnostima »nikada«. Maksimalno visok indeks SOPUS imao bi onaj ispitanik koji bi odgovarajući na 10 pitanja sakupio 60 bodova, odnosno onaj ispitanik koji bi zaokružio odgovor koji donosi 6 bodova.

Zavisne varijable:

Zavisne varijable: (a) socijalni krug adolescenta van jezgrovne porodice, (b) komunikacije adolescenta sa roditeljima i ostalim, (c) usaglašenost aspiracija roditelja u pogledu zanimanja adolescenta i (d) poznavanje života adolescenta van kuće, utvrđene su na osnovi odgovora ispitanika na pitanja 33, 34, 35, 37, 38 i 41 »Upitnika SDV«.

U z o r a k

Upitnik je primijenjen na 473 adolescenta (252 u Zadru, 164 u Splitu i 57 u Šibeniku), polaznika različitih usmjerenja srednjih stručnih škola (konobari, mehaničari, recepcionari, tokari, informatičari, ekonomisti, frizeri, arhivisti, bibliotekari, brodograđevinari, krojači, odgajatelji, kemičari, suradnici u nastavi i elektroinstalateri). Od tih 473 adolescenta u uzorak ovog ispitivanja ušlo je 228 (85 muškaraca i 143 žene), jer su u uzorak mogli biti uzeti samo oni adolescenti koji potiču iz potpune porodice (imaju oca i majku), a rođeni su u gradu i žive sa roditeljima u gradu u kome pohađaju školu.

Dakle, uzorak ovog ispitivanja čine svi od 473 adolescenta (na kojima je primijenjen upitnik) koji su: rođeni u gradu, članovi potpune porodice (imaju živa oba roditelja) i žive sa roditeljima u gradu u kome pohađaju školu. Na osnovi tih kriterija, kako je već spomenuto, utvrđen je uzorak ovog ispitivanja od 228 adolescenata (85 muškaraca i 143 žene), koji pohađaju treći razred različitih usmjerenja srednjih stručnih škola u Zadru, Splitu i Šibeniku.

P o s t u p a k

Ispitivanje je provedeno grupno u učionicama škola koje pohađaju učenici. Grupe za ispitivanje činili su razredi koji su ušli u uzorak ispitivanja u okviru Projekta 70. (tema 6,1: »Problemi adolescenata u suvremenim gradskim sredinama i zavisnost tih problema od odgojno obrazovnih i obiteljskih uvjeta«, nosilac istraživanja doc. dr K. Lacković-Grgin).

R E Z U L T A T I

Pregled rezultata ispitivanja indeksa SOPUS (vidi se u tablici 2) pokazuje da većina ispitanika (204 ili 89,47 posto) ima indeks SOPUS između »izrazito nizak« i »znatno naglašen«. Mali broj (23) ima indeks SOPUS »vrlo naglašen« ili »maksimalno visok« (samo 1). U tom pogledu nema statistički značajne razlike između adolescenata muškaraca i žena, ($X^2 = 1,808$, $df = 3$, $P < 0,250$). Prema tome, adolescenti muškarci i žene imaju sličnu veličinu indeksa SOPUS.

Tablica 2
Indeks SOPUS za adolescente muškarce i žene

Indeks SOPUS	Adolescenti		Svega
	Muškarci	Žene	
L (izrazito nizak)	0	2	2
1,1—2 (naglašeno nizak)	5	11	16
2,1—3 (neznatno naglašen)	36	53	89
3,1—4 (znatno naglašen)	37	60	97
4,1—5 (vrlo naglašen)	7	16	23
5,1—6 (maksimalno visok)	0	1	1
Svega	85	143	228

(a) Indeks SOPUS i socijalni krug adolescenta (najbolji prijatelji) izvan uže porodice. Dio socijalnog kruga (najbolji prijatelji) adolescenata, prema ovim rezultatima (vidi se u tablici 3), potiče češće iz škole nego iz porodice u srodstvu sa adolescentom po majčinoj i očevoj liniji ili porodice porodičnih prijatelja. Međutim, primjetna je tendencija danajbolji prijatelj adolescenta češće potiče iz škole, susjedstva i

ulice kod onih adolescenata čiji je indeks SOPUS niži (raspon od »izrazito nizak« do »neznatno naglašen«, vidi se u tablici 3), nego kod onih sa višim indeksom SOPUS (u tablici 3 označen u rasponu »znatno naglašen« do »maksimalno visok«). Ta tendencija je i statistički evidentna. Izračunati X^2 ($X^2 = 9,479$, $df = 2$, $P > 0,05$) je značajan na razini od 5 posto. To znači da indeks SOPUS proširuje krug za sklapanje prijateljstva. Veća je mogućnost da najbolji prijatelji adolescenta budu ne samo iz škole, ulice, susjedstva, već i iz šire porodice kao i porodice prijatelja od roditelja, ukoliko je indeks SOPUS viši. Niži indeks SOPUS sužava izbor prijatelja, odnosno ograničava ga na školu, ulicu, susjedstvo i sl., a viši takve mogućnosti proširuje.

Tablica 3

Indeks SOPUS i čestina odgovora o tome od kuda potiču najbolji prijatelji adolescenta

Indeks SOPUS	Odgovori			SVEGA
	ABC*	D	EF	
1—30 (izrazito nizak do neznatno naglašen)	10 (9,35%)	61 (57,01%)	36 (33,64%)	107 (100%)
31—60 (znatno naglašen do maksimalno visok)	30 (24,79%)	55 (45,46%)	36 (29,75%)	121 (100%)

ABC* = najbolji prijatelji potiču iz porodice u srodstvu po očevoj — majčinoj liniji ili porodica porodičnih prijatelja

D = najbolji prijatelji potiču iz škole

EF = najbolji prijatelji potiču iz ulice, susjedstva

Žene (adolescenti) sa višim indeksom SOPUS su brojnije po sklapanju prijateljstva sa srodnicima po majčinoj — očevoj liniji ($X^2 = 8,838$ $df = 2$, $P > 0,05$), nego adolescenti muškarci, također, sa višim indeksom SOPUS ($X^2 = 3,633$, $df = 2$, $P > 0,250$). U ovim slučajevima X^2 su izračunati posebno za žene, a posebno za muškarce.

(b) *Indeks SOPUS i komunikacije adolescenta sa roditeljima i ostalim*

(ba) *Indeks SOPUS i komunikacije sa ocem.* Najviše adolescenata razgovara sa ocem o svome životu i radu »ponekad«, odnosno onda, »kada se nešto desi«. Postoji naznaka da su adolescenti sa višim indeksom SOPUS brojniji među onim koji o svome životu i radu razgovaraju svaki dan i manje brojniji među onima koji razgovaraju sa ocem rjeđe, (vidi se u tablici 4 u ćelijama A, B, C, D), nego adolescenti sa manjim indeksom SOPUS. Međutim izračunati X^2 ($X^2 = 5,44$, $df = 3$, $P < 0,250$) ne dostiže odgovarajuću razinu značajnosti (od 5 posto) pa se u ovom slučaju te naznake mogu smatrati slučajnim. Do slične konstatacije se dolazi kada se dobiveni odgovori na isto pitanje (»Ja sa ocem razgovaram o svome životu i radu«...), posmatraju posebno za (adolescente) muškarce ($X^2 = 3,190$, $df = 3$, $P < 0,250$) i za (adolescente) žene ($X^2 = 5,679$, $df = 3$, $P > 0,250$).

Tablica 4

Indeks SOPUS i komunikacije adolescenata sa ocem u vezi sa životom i radom adolescenta (odgovori na pitanje: »Ja sa ocem razgovaram o svome životu i radu«).

Indeks SOPUS	Odgovori				SVEGA
	A ^x	B ^{xx}	C ^{xxx}	D ^{xxxx}	
1—30 (izrazito nizak do neznatno naglašen)	15 (14,02%)	65 (60,75%)	11 (10,28%)	16 (14,95%)	107 (100%)
31—60 (znatno naglašen do maksimalno visok)	28 (23,14%)	72 (59,51%)	12 (9,91%)	9 (7,44%)	121 (100%)

A^x = svaki dan

B^{xx} = ponekad, kada se nešto desi

C^{xxx} = samo kada on zahtijeva

D^{xxxx} = nemam takvu potrebu ni ja ni otac

(bb) Indeks SOPUS i komunikacije sa majkom.

U pogledu komunikacija sa majkom o životu i radu primjetna je naznaka da adolescenti sa višim indeksom SOPUS najčešće o tome razgovaraju sa majkom »svaki dan« (vidi se u tablici 5, ćelija »A«), a adolescenti sa nižim indeksom SOPUS najčešće »ponekad«, odnosno onda, »kada se nešto desi«, (vidi se u ćeliji »B« tablice 5).

Tablica 5

Razina indeksa SOPUS i čestina komunikacije adolescenta sa majkom o svome životu i radu (»Ja sa majkom o svome životu i radu razgovaram«)

Indeks SOPUS	Odgovori:				SVEGA
	A ^x	B ^{xx}	C ^{xxx}	D ^{xxxx}	
1—30 (izrazito nizak do neznatno naglašen)	34 (31,78%)	58 (54,20%)	7 (6,53%)	8 (7,47%)	107 (100%)
31—60 (znatno naglašen do maksimalno visok)	55 (45,46%)	54 (44,63%)	3 (2,47%)	9 (7,44%)	121 (100%)

A^x = razgovara sa majkom o svome životu i radu svaki dan

B^{xx} = ponekad, kada se nešto desi

C^{xxx} = samo kada ona zahtijeva

D^{xxxx} = nema takvih potreba ni ona ni ja

Međutim, ta razlika nije statistički značajna ($X^2 = 5,927$, $df = 3$, $P > 0,250$) na razini (od 5 posto) koja se može smatrati značajnom.

Sigurnost u pogledu razlika je još manja kada se usporede rezultati žena (adolescenata) sa višim i nižim SOPUS ($X^2 = 3,897$, $df = 3$, $P < 0,250$), kao i kada se to učini sa rezultatima adolescenata muškaraca ($X^2 = 1,570$, $df = 3$, $P < 0,250$).

(bc) *Komunikacije sa roditeljima i ostalim u slučaju teških problema i indeks SOPUS.*

Adolescenti, prema ovim rezultatima (vidi se u tablici 6), se obraćaju, (bez obzira na razinu indeksa SOPUS) u slučaju teških problema prije majci nego ostalim (vidi se u ćelijama tablice 6).

Tablica 6

Indeks SOPUS i čestina komunikacija sa roditeljima i ostalim u slučaju težih problema

Indeks SOPUS	Odgovori						SVEGA
	A ^x	B	C	D	E	F	
1—30 (izrazito nizak do neznatno naglašen)	18 (16,82%)	38 (35,52%)	5 (4,67%)	20 (18,69%)	12 (11,21%)	14 (13,09%)	107 (100%)
31—60 (znatno naglašen do maksimalno visok)	28 (23,14%)	44 (36,36%)	12 (9,92%)	21 (17,36%)	3 (2,48%)	13 (10,74%)	121 (100%)

A^x = obraća se istodobno majci i ocu

B = obraća se majci

C = obraća se ocu

D = prijateljici, prijatelju

E = momku, djevojci

F = nikome

Postoji tendencija da adolescenti sa višim indeksom SOPUS budu brojniji među onima koji se u slučaju teških problema obraćaju jednom ili obadvoma roditeljima, nego adolescenti sa nižim indeksom SOPUS. To pokazuje izračunati X^2 ($X^2 = 10,125$, $df = 5$, $P > 0,100$)

Tablica 7

Indeks SOPUS i adolescentska percepcija aspiracije roditelja u pogledu budućeg poziva

INDEKS SOPUS				SVEGA
	A ^x	B ^x	C ^x	
1—30 (Izrazito nizak do neznatno naglašen)	20 (18,69%)	47 (43,93%)	40 (37,38%)	107 (100%)
31—60 (Znatno naglašen do maksimalno visok)	39 (32,23%)	33 (27,28%)	49 (40,49%)	121 (100%)

A^x = prema odgovorima adolescenata oba roditelja imaju iste aspiracije u pogledu budućeg poziva adolescenta

B^x = roditelji nisu saglasni oko budućeg poziva adolescenta

C^x = roditelji prepuštaju da adolescent bude što sam želi

(c) *Indeks SOPUS i adolescentska percepcija aspiracije roditelja u pogledu njihovog budućeg poziva.*

Viši indeks SOPUS doprinosi većoj saglasnosti roditelja u pogledu budućeg poziva adolescenta nego niži, (vidi se u ćelijama »A« i »B« tablice 7). Takvu tendenciju potvrđuje i X^2 ($X^2 = 8,508$, $df = 2$, $P > 0,01$), koji je statistički značajan na razini od 1 posto.

Prema dobivenim rezultatima (vidi se u tablici 7) očito je da je saglasnost roditelja u pogledu budućeg poziva adolescenta ovisna od indeksa SOPUS.

Tablica 8.

Indeks SOPUS i percepcija (odgovori) adolescenata o tome koliko roditelji poznaju njihov život van kuće

INDEKS SOPUS	Odgovori:			SVEGA
	A*	B	C	
1—30 (izrazito nizak do neznatno naglašen)	19 (17,76%)	12 (11,21%)	76 (71,03%)	107 (100%)
31—60 (znatno naglašen do maks. visok)	44 (36,36%)	7 (5,79%)	70 (57,85%)	121 (100%)

A* = roditelji znaju sve o životu adolescenta van kuće

B = roditelji ne znaju ništa o životu adolescenta van kuće

C = roditelji poznaju samo ono što im se kaže o životu izvan kuće.

(d) *Indeks SOPUS i percepcija adolescenta o tome koliko roditelji poznaju njihov život izvan kuće.*

Viši indeks SOPUS je značajan za poznavanje života adolescenta izvan kuće, (što se vidi u tablici 8.). Može se uzeti sa određenom statističkom sigurnošću (jer je izračunati $X^2 = 10,736$, $df = 2$, $P > 0,01$ značajan na razini od 1 posto), da roditelji poznaju bolje život adolescenta koji pripada skupini sa višim indeksom SOPUS, nego sa nižim. Ovakva tendencija može se izgleda prije očekivati kod adolescenata (žena) za koje je X^2 ($X^2 = 9,519$, $df = 2$, $P > 0,01$) značajan na razini od 1 posto, nego između muškaraca (posebno izračunati $X^2 = 1,271$, $df = 2$, $P < 0,250$) sa višim i nižim indeksom SOPUS.

D I S K U S I J A

Urbana sredina kao okvir života i rada ljudi nameće im određen ritam života i rada, koji, između ostalog, dovodi do kidanja veza sa širom porodicom i svodi odnose u porodici na tzv. »jezgrovnu porodicu«. Samim time ograničava se moć porodice kao faktora socijalizacije. Osnova socijalizacije u porodici je neformalna i ona se realizira putem okupljenosti porodice (u istraživanju označena kao indeks SOPUS) može grupe. Otuda porodica kao faktor ili agens socijalizacije realizira tu svoju funkciju ovisno od razine njezine okupljenosti, kvalitete inter-

akcije odnosno komunikacije sa svojim članovima. Time je moguće objasniti rezultate ovoga istraživanja. Oni pokazuju da se razina okupljenosti porodice (u istraživanju označena kao indeks SOPUS) može uzimati kao indikator njezine moći u socijalizaciji mladih.

Što je indeks SOPUS viši moguće je očekivati veći uticaj porodice na elemente socijalizacije kao što su: socijalni krug adolescenta, kvaliteta interakcije sa majkom, saglasnost roditelja u pogledu budućeg poziva, kao i roditeljsko poznavanje života adolescenta van kuće.

Prema tome, razina porodične socijalne okupljenosti očituje se u većini ispitivanih elemenata socijalizacije i predstavlja indikator moći porodice u socijalizaciji adolescenata.

ZAKLJUČCI

Na osnovi dobivenih rezultata može se zaključiti da se indeks svakodnevne socijalne okupljenosti porodice urbane sredine (indeks SOPUS) može uzimati kao indikator moći porodice u socijalizaciji mladih.

Zaključak bi imao veću snagu ukoliko bi bio provjeren i u drugim urbanim sredinama i sa kompleksnijom metodologijom.

Literatura:

1. Heath, D.: *Exploration on Maturity*, Appelton Century Crafts, New York, 1965, str. 146.
2. Landis, H. P., *Understanding teen-agers*, Appelton-Century-Crofts, inc., New York, 1955.
3. Mladenović, M., *Uvod u sociologiju porodice*, »Rad«, Beograd, 1969.
4. Mussen, P. H., Conger, J. J., Kagan, J.: *Child Development and Personality*, Harper, New York, 1974.
5. Pregrad, Z.: Sukobi generacija, *Porodica i dijete*, Vol. 27, br. 6—7., 1979.
6. Rot, N.: *Osnovi socijalne psihologije*, Beograd, 1972.
7. Rot, N.: *Psihologija ličnosti*, Beograd, 1963.
8. Siegelman, M.: College Student Personality Correlates of Early Parent Child Relationship, *J. Consult. Psychol.*, Vol. 29, 1965.
9. Sebald, H.: Adolescents' Concept of popularity and unpopularity comparing 1960 with 1976, *Adolescence*, Vol. 26. No. 61, 1981.
10. Stefanko, M.: Trends in adolescent research: A Review of articles published in Adolescence — 1976—1981., *Adolescence*, Vol. 19., No. 73, 1984.
11. Williams, J. M.: Children who break Down in Foster Homes, *J. Child Psychology, Psychiatr.*, Vol. 2., 1961.
12. Zvonarević, M.: *Socijalna psihologija*, Zagreb, 1976.

Branko Milosavljević: SOPUS (DFGUC) INDEX AS INDICATOR OF FAMILY INFLUENCE IN THE PROCESS OF SOCIALIZATION OF ADOLESCENTS

S u m m a r y

The SOPUS (DFGUC) index (daily family gathering in urban community) considers gatherings of narrow and wider family circles and friends on various social occasions where adolescents are also present. The hypothesis was that the SOPUS (DFGUC) index could serve as an indicator of the family influence in the process of socialization of adolescents.

228 adolescents were screened (85 male and 143 female). They were all born in town, live with their parents and attend the third grade of the secondary specialized training school. The results of the research have shown that the SOPUS (DFGUC) index can be taken as an indicator of the family influence on some aspects of the elements of socialization of adolescents.